

1. FORDULÓ
A KERESZTREJTVÉNY MEGHATÁROZÁSAI

5-6. évfolyam

2025.

1. A kulturális örökség átörökítésének magyar modellje.
2. A történet szerint II. József osztrák császár és magyar király nevezte el így az eredetileg gyomorbántalmakra készült italt.
3. A morfingyártás magyar atyja.
4. Esztergomi kanonok, aki az egyetlen magyar alapítású férfi szerzetesrend alapítója.
5. A Herz téliszalámi kellemes aromáját ez biztosítja.
6. Ősi magyar lovas harcos.
7. Népi ruhadarab.
8. A magyar táj jellegzetes eleme (méhlegelő, megköti a mozgó homokot).
9. Marhahúsalapú egytálétel.
10. Nyájak őrzésére született ősi kutyafajta.
11. Magyar sport, átmenet a lánbtenisz és az asztalitenisz között.
12. Karcagi hungarikum.
13. A honfoglaló magyarok ősi fegyvere.
14. A hagyományos családi karácsonyok elengedhetetlen kelléke.
15. Az étkezési paprika magyarországi megjelenése a bolgárkertészek e város környéki, 1880-as évekbeli letelepedésétől számítható.
16. Promontoron alapított pincészet.
17. A Zsolnay porcelán székhelye.
18. Hatvani sűrített paradicsom.
19. Magyarország újkori bortörténelmének első védett eredetű bora.

1

[illegible]

Bengecseg Alapítvány

Ferdinánd Futam II. 2025.

1. feladatlap

Korcsoport: 5 - 6. osztály

Beadási határidő: 2025. február 14.

Csapatnév:.....

elért pontszám: / 68 pont

keresztrejtvény: / 20 pont

összpontszám: / **88 pont**

Kedves Gyerekek!

Üdvözlünk benneteket a Ferdinánd Futam II. verseny első fordulóján! Reméljük, számos hasznos információt fedeztek fel a feladatok megoldása során! Jó munkát kívánunk!

A feladatlap megoldásához az alábbi forrásokat ajánljuk:

<https://www.hungarikum.hu/>

<https://karcagimuzeum.hu/index.php/karcagi-ertektar>

A Ferdinánd Futam csapata

I. forduló: HUNGARIKUMOK – NEMZETI ÉRTÉKTÁR

1. Mi a hungarikum fogalma, miért fontosak a magyar kultúra szempontjából?

...../ 6 pont

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....
.....

2. Mi a különbség a hungarikum és a nemzeti érték között?/ 6 pont

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

3. Tegyetek rendet!/10pont

A hungarikumok nyilvántartásába egy kis hiba csúszott! Az alábbi táblázatban néhány hungarikumot gyűjtöttünk össze, a besorolás megnevezésével együtt. Javítsátok ki a hibákat, és pótoljátok a osztályozásicsoport-megnevezéseket is, ahol szükséges!

Agrár- és élelmiszergazdaság	Szikvíz; magyar akácméz; Piros Arany és Erős Pista; a tokaji történelmi borvidék kultúrája;
Egészség és életmód	Neumann János életműve; Magyar Védőnői Szolgálat; Béres Csepp;
	Zsolnai porcelán; Kürt adatmentés; Kocsi; Kabay János életműve
Sport	Teqball, Kassai-féle lovasíjász módszer, Puskás Ferenc,
Természeti környezet	tiszavirágzás, Hévízi-tó; bükkaljai kőkultúra; Aggteleki Karszt;
	a mohácsi búsójárás; a Vizsolyi Biblia; Kodály-módszer; a Füredi Anna-bál; karcagi birkapörkölt
Turizmus, vendéglátás	Gundel-örökség; bajai halászlé; szaloncukor; pozsonyi kifli;
Épített környezet	Torockó; Pécs ókeresztény temetője

4. Töltsd ki az alábbi TOTÓt!

...../14pont

1. Honnan származik az az igen jellegzetes télűző szokás, amely a kulturális örökségünk részévé vált?
 1. Szőreg
 2. Mohács
 - X. Vizsoly
2. Az Erős Pista és a Piros Arany fűszerpaprika alapanyaga több területről is származik. Honnan nem használnak örleményt az ételízesítő készítéséhez?
 1. Kalocsa
 2. Szeged
 - X. Makó
3. Melyik hangszerünk hungarikum?
 1. cimbalom
 2. nyenyere
 - X. orgona
4. Melyik zenekar kapta meg a hungarikum védjegyet?
 1. Budapesti Fesztiválzenekar
 2. az Operaház Zenekara
 - X. 100 tagú Cigányzenekar
5. Hány évvel ezelőtt és hol tartották az első Anna-bált?
 1. 100 évvel ezelőtt Balatonfüreden
 2. 200 évvel ezelőtt Balatonfüreden
 - X. 200 évvel ezelőtt Tiszafüreden
6. A Hungarikumgyűjteménynek mi az egyetlen épített örökségként jegyzett eleme?
 1. Torockó
 2. a Budai Várnegyed
 - X. a Pannonhalmi Bencés Főapátság
7. Melyik hungarikumunk elemei: az írás, hímzés, pingálás?
 1. Zsolnay Kulturális Negyed
 2. Herend
 - X. Kalocsa

8. Melyik tudományterülettel hoznátok kapcsolatba a KÜRT hungarikumunkat?

- 1. művészetek (zene)
- 2. informatika
- X. gasztronómia

9. Milyen ital az alapja a FRÖCCSnek?

- 1. pálinka
- 2. bor
- X. likőr

10. Melyik finom hungarikumunk receptjét közli Czifray István 1830-ban megjelent receptkönyvében?

- 1. pozsonyi kifli
- 2. Dobos torta
- X. kürtőskalács

11. Melyik hizott állatunkból előállított termékek, hungarikumok világhírűek?

- 1. disznó
- 2. bárány
- X. liba

12. A különleges tiszavirágzást melyik hónapban figyelhetjük meg?

- 1. március
- 2. május
- X. június

13. Hányféle porcelán szerepel a gyűjteményben?

- 1. 2
- 2. 3
- X. 4

+1. Az alábbiak közül melyik nem hungarikum?

- 1. Túró Rudi
- 2. lángos
- X. szaloncukor

5. A karcagi értéktár mely elemeit találjátok meg a betűhálóban? Vigyázzatok, van nem odaillő is, illetve van olyan, amit ki kell egészítenetek, hogy pontos legyen a megnevezés!

..... / 10 pont

V	O	K	Á	G	W	L	É	P	N	Y	U
Í	T	E	D	Ü	M	S	Ö	D	Á	F	P
É	F	L	K	P	E	B	F	Ú	H	Z	A
O	B	E	R	E	K	I	V	Í	Z	Ő	K
P	A	T	R	I	C	L	Á	N	G	O	S
H	I	K	Ö	D	Á	S	N	B	Á	P	E
Ú	F	U	L	C	I	M	K	H	C	F	L
J	Ö	T	Z	W	Y	N	S	E	D	H	E
V	L	A	K	N	I	L	Á	P	R	U	D
Y	P	T	Í	B	F	C	Z	N	O	I	E
C	F	Ó	V	Ű	J	O	L	M	D	É	F
Ű	B	K	I	E	H	E	Ú	T	Á	X	M
M	Á	K	O	S	G	U	B	A	Z	Ú	T

.....

.....

.....

.....

.....

6. Nevezzétek meg a képen látható, Karcagi Értéktárba felvett helyi értékeket!/ 6 pont

A

B

C

D

E

F

Megoldások:

A:

B:

C:

D:

E:

F:

7. KREATÍV FELADAT

..... / 16 pont

Felfedező túra: Képzeljétek el, hogy idegenvezetők vagytok, akik egy **HUNGARIKUMTÚRÁT** vezetnek Magyarországon. Milyen helyszíneket, ételeket és termékeket mutatnátok be? Készítsetek egy **útvonaltervet**, és írjatok egy **leírást a látványosságokról!** 5 helyszínt, hungarikumot érintsetek a túra során! (Formai követelmények: maximum egy gépelt oldal, Times New Roman betűtípus, 12-es méret, 1,5-es sorköz.)

2. feladatlap

Korcsoport: 5 - 6. osztály

Beadási határidő: 2025. március 14.

Csapatnév:.....

elért pontszám: / **86 pont**

keresztretjtvény:/ **14 pont**

összpontszám: / **100 pont**

Kedves Gyerekek!

Üdvözlünk benneteket a Ferdinánd Futam II. verseny második fordulóján! Reméljük, számos hasznos információt fedeztek fel a feladatok megoldása során! Jó munkát kívánunk!

A feladatlap megoldásához forrásokat találtok a bengecsegalapitvany.hu oldalon.

A Ferdinánd Futam csapata

A VETÉSTŐL A KENYÉRIG

- 1. Melyik műből való az alábbi részlet? (Ki írta, mi a címe? Válaszolj az alkotásokkal kapcsolatos kérdésekre is!)**

..... / **8 pont**

A/ „Alighogy felröppentek az útra kész madarak, már jöttek is az aratók, s nekifogtak a munkának. Estére már csak szúrós tarló maradt a búzaföld helyén, s a hajdani búzakarászok kévébe rakva várták sorsukat: a cséplőgépet, a malmot, a liszteszsákot, és a kenyérsütő kemencét.

Egyetlenegy búzaszemecske kivételével, amelyik aratás közben elgurult. Örült is a szabadságnak, mert hallotta hajnalban a fürjek és a virágok beszélgetését, és semmi kedve sem volt ahhoz, hogy lisztté és kenyérré változzék. Ha már ez a búzaszemek sorsa – gondolta -, akkor ő nem lesz búzaszem, inkább fürjjé változik...”

szerző, a mű címe:

Mivé szeretett volna még válni a búzaszem? :

B/ „ Zúg a malom, zúg a malom,

szőke árpa a garaton.

Hajnalban már szítál a liszt,

fehér, mint a fehér batiszt.

Malomszobát beteríti,

fehér köddel sötétíti.”

szerző. a mű címe:

Mi történik a szereplővel (Bors nénivel) a versben?

- 2. Termesztett növényeink közül alig néhány őshonos a Kárpát-medencében. Az anagrammák megfejtése után keresd meg az adott növények hazáját!**

...../ 16x 0,5 = 8 pont

AAIKPPR; ŐŐLSZ; AAUDLMN; AALM; AÚBZ; IEÖÖDGGNYNYR; AOUBKR;
EEECsNYRSZ; OOÓGYRM; AÁPR; ORZS; AOUBGNYR; EÖKRT, AABCKR;
AAOÓFGNPRR; AIOUCKKR;

őshaza	növények:
AMERIKA	
ÁZSIA	
DÉL-AFRIKA	
KÖZEL-KELET	
EURÓPA	
KAUKÁZUS	

3. A/ Egészítsétek ki az alábbi, BÚZÁVAL kapcsolatos találós kérdéseket!/ 10 pont

1. Nyáron a nép,
 aztán megcsépel a,
 összevissza tép,
 süt meg a pék.

2. vagyok tavasszal,
 nyáron pedig
 kerülök malomban a
 zsákba.

B/ Fejtsétek meg az alábbi találós kérdéseket!

Hosszú száron zöld baba, korán nő a bajusza, egyszer aztán szétfeszlik, és a babát kiveszik.	Ha kifele megy, befele áll a szarva, ha hazafelé megy, kifelé áll a szarva.	Amije van, eldobálja, no, de azért meg nem bánja. Amit elszór, nem siratja, nemsokára visszakapja.
.....		

4. Egészítsétek ki az alábbi leírásokat, majd adjatok nekik címet! / 7 pont
 cím: 2x1 pont + 10x0,5 pont

Cím:

„A molnár (mivel?) öntötte fel a (mire?) a búzát, amelyet az egymáson forgó
(mik?) (mivé?) őröltek. A kövek alól kihulló liszt különböző
 (miken?) haladt át, amíg a lisztesládába jutott.

Cím:

„A kenyér megszegése ünnepélyes aktusnak számított, egykor többnyire a (ki?) feladata
 volt, aki a felszeletelt kenyeret a családtagok között (mi?) szerinti sorrendben osztotta
 szét. A katolikus vidéken a kenyérszegő először (mit?) rajzolt a
(mivel?) a kenyér (hova?).”

5. Nevezzétek meg a képeken látható munkafolyamatokat, majd válaszoljatok a képekhez kapcsolódó kérdésekre!

..... / 12 pont

Milyen eszköz látható a képen az asszonyok kezében? Milyen részei vannak?

.....
.....
.....

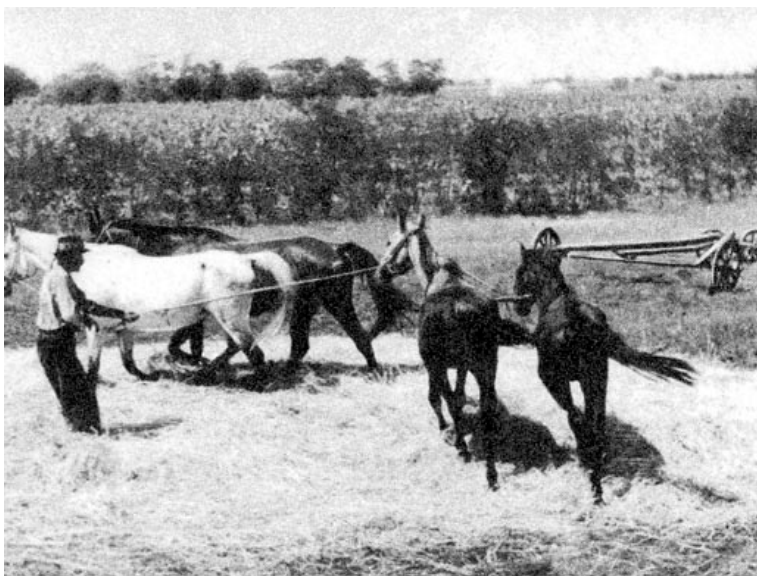
munkafolyamat:

Milyen hiedelmek kísérték ezt a cselekvést?

.....
.....
.....

munkafolyamat:

Mire vezették fel a lovakat?

.....

munkafolyamat:

Honnan tudták, mikor kell kezdeni a folyamatot?

.....

.....

munkafolyamat(ok)

6. A szántó föld megmunkálásának mindmáig nélkülözhetetlen eszköze az EKE.
Vajon melyik alkatrész mire jó?

..... / 10 pont

EKEPAPUCS	
CSOROSZLYA	
KORMÁNYDESZKA	
EKESZARV	

7. Keressetek a betűrácsban gabonaféléket!

..... / 6 pont

G	A	B	O	N	A	R	I	J	B	Á
C	Ő	D	E	V	K	T	Ő	H	Ú	R
G	I	B	Y	T	Ó	Ö	K	E	Z	P
E	H	A	J	D	I	N	A	Y	A	O
C	A	Z	V	I	L	K	M	Ű	D	R
J	P	É	R	Ó	A	Ö	S	L	V	É
S	Ó	D	W	E	R	L	Z	U	I	L
V	B	S	É	G	F	Y	A	B	N	E
C	H	Á	Z	R	O	T	I	K	Á	T
X	N	Y	M	Á	L	O	D	A	O	Z
S	E	L	Ö	K	G	É	Y	N	V	R
E	L	I	T	V	K	E	N	Y	É	R

.....

8. Keresd a párját! Válasszatok a lehetőségek közül!

..... / 5 pont

		1. ARATÓÜNNEP
A/ KALANGYA		2. NAGYOBB MENNYISÉGŰ SZEMES ANYAG
/ BÚZA / FELHALMOZOTT TÖMEGE
B/ KUSZA		3. SZABADBAN TÁROLT, TARTÓSAN
ÖSSZERAKOTT, CSÉPLÉSRE VAGY
NYOMTATÁSRA VÁRÓ GABONA
C/ KEPEBÁL		4. MAGGAL BETERÍTETT FÖLDSÁV
D/ ASZTAG		5. LEARATOTT GABONÁBÓL RAKOTT
KERESZT
E/ GARMADA		6. ELHULLOTT GABONASZÁL (A
KÉVEKÖTÉS, KERESZTRAKÁS KÖZBEN
ÖSSZEHÚZOTT GABONASZÁL)
		7. KICSÉPELT GABONA SZÁRÁNAK
TÖRMELÉKE

9. Nevezd meg a tárgyakat, majd soronként keresd a kakukktojást! Mely tárgy nem illik a sorba, és miért?

..... / 8 pont

KREATÍV FELADAT

..... / 12 pont

Készítsetek egy „BÚZA-UTAZÁS” idővonalat, amely bemutatja a búza útját a földbe kerülésétől egészen a péksüteményekig! Használhattok képeket, rajzokat, vagy kollázsokat, hogy vizuálisan is megjelenítsétek a folyamatot, de lehet csak szöveggözpontú is.

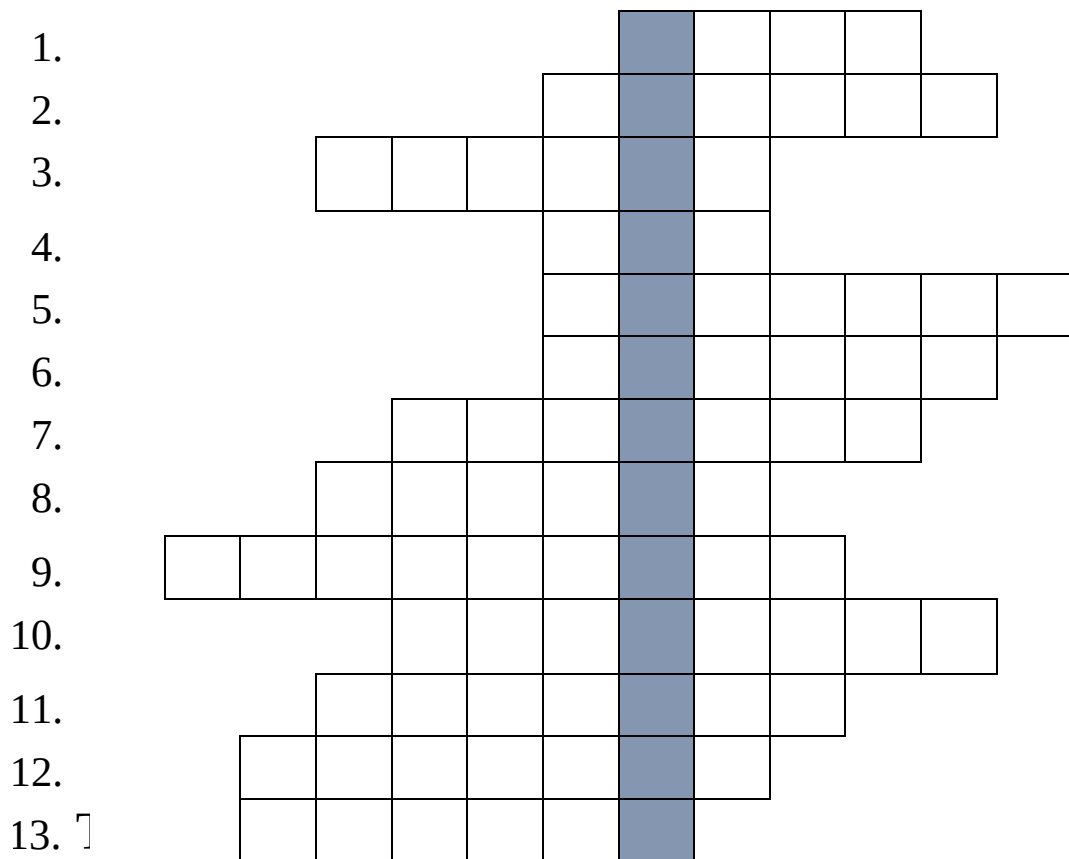
VAGY

Írjatok egy rövid MESÉT vagy VERSET a búzáról, amelyben a búza „elmeséli” a saját útját!

2. forduló

KERESZTREJTVÉNY 5-6. o.

2025.

2. FORDULÓ
A KERESZTREJTVÉNY MEGHATÁROZÁSAI

5-6. évfolyam

2025.

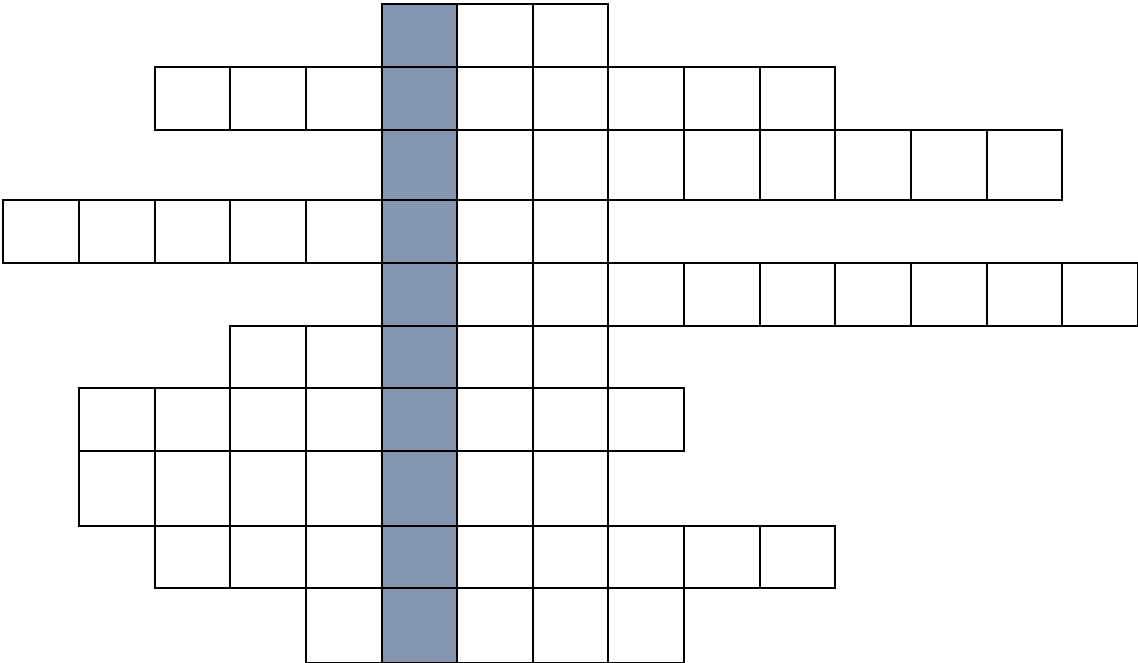
1. Nagyméretű gereblye, a tarlót ezzel takarították fel.
2. Ebben a hónapban már kezdődhet az aratás (Péter-Pál napja)
3. Aratáskor a marokszedő után megy.
4. Ilyen földnek nevezik a terméketlen réteget.
5. Az ekevasat ezzel tisztították, de a lusta állatot is nógathatták vele.
6. Az ilyen malmokat állati erő hajtja.
7. A bekötött kévét „ebbe” rakták.
8. Ilyen hét is a búzahét, amibe október 4-e beleesik.
9. Két kelesztés közti kenyérsütési munkamenet.
10. Karcag város egyetlen vízimalma erre a vízre épült.
11. A kévék keresztekbe és sorokba való összerakása.
12. A nyers kenyér betolása a kemencébe.
13. A gabonaszem tisztítása szél segítségével.

megfejtés: A vetések megáldásának szertartása, Szent Márk napján.

KERESZTREJTVÉNY 5-6. o.

2025.

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.
- 6.
- 7.
- 8.
- 9.
- 10.

3. feladatlap

Korcsoport: 5 - 6. osztály

Beadási határidő: 2025. április 07.

Csapatnév:.....

elért pontszám: / **69 pont**

keresztrejtvény: / **11 pont**

összpontszám: / **80 pont**

Kedves Gyerekek!

Üdvözlünk benneteket a Ferdinánd Futam II. verseny harmadik fordulójában! Reméljük, számos hasznos információt fedeztek fel a feladatok megoldása során! Jó munkát kívánunk!

A feladatlap megoldásához forrásokat találtok a <https://www.hungarikum.hu/> oldalon, illetve a Karcagi molnárételek című könyvben.

A Ferdinánd Futam csapata

1. APRÓ RÉSZLETEK

A képrészletek alapján nevezd meg a süteményeket, majd párosítsd azokat a receptrészletekkel!
..... / **15 pont**

A	„...Hozzávalók: liszt, élesztő, cukor, tej, margarin, tojás, durvára vágott dió, kemény házi szilvalekvár...”
B	„... Lisztezett felületen kb. fél cm vastagságúra nyújtjuk, majd rombuszokat vágunk belőle (derelyevágóval vagy késsel), aminek a közepébe vágást ejtünk és a vágáson keresztül átfordítjuk az egyik sarkát...”
C	„...készítése során egy tepszi alját és oldalát kibélelik sütőpapírral és olajozott réteslappal, belekanalazzák a túrós, tésztás töltelék, végül szintén réteslappal takarják le és sütik készre.”
D	„...A tetejére a tojásfehérjét a porcukorral (ki milyen édesen szereti), gőz fölött kemény habbá verjük, a túróra nyomjuk egy habzsákkal, rácsos alakzatban, majd így tovább sütjük...”
E	„...A mákos töltelékhez is felforraljuk a vizet a cukorral, majd belekeverjük a darált mákot, a zsemlemorzsát, a mazsolát, a fahéjat, a reszelt citromhéjat és a szegfűszeget és jól összekeverjük. Félretesszük, hagyjuk kihűlni a töltelék...”

A hiányzó süteményrecept:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. RÖVIDEN VÁLASZOLJ!

..... / 6 pont

A/ Mi a gubakenyér?

.....
.....

B/ Mi a kolduskenyér?

.....
.....

c/ Mi a leglényegesebb különbség a kettő között?

.....

3. TOTÓ

..... / 6 pont

1. A karcagi sütemények legrégebbi tölteléke a ...

A/ mák

B/ túró

C/ dió

2. Mit nem sütöttek kemencében?

A/ béles

B/ lepény

C/ palacsinta

3. Egy korabeli kéziratos gyűjtemény így nevezi a ferdinándot: ...

A/ vajas tekercs

B/ vajas kalács

C/ cukros tekercs

4. Hogyan nevezik más néven a handabakárét?

A/ öreglebbencs

B/ csíramálé

C/ vízen kullogó

5. Mi készült kukoricaliszból, kukoricadarából?

A/ metélt

B/ puliszka

C/ lebbencs

6. Mi váltotta fel a kölest?

A/ rizs

B/ bulgur

C/ lencse

4. KERESSÉTEK MEG A DOBOSTORTA ÖSSZETEVŐIT A BETŰRÁCSBAN!

..... / 7 pont

K	Í	R	U	B	E	V	L	É	P	U	H	Y
W	A	O	F	T	L	Ö	R	H	Ű	M	Á	O
I	C	K	Y	É	C	L	I	S	Z	T	J	F
P	S	U	A	M	É	C	B	E	N	Ö	K	A
O	H	C	J	Ó	R	F	O	T	I	V	Á	H
K	U	R	Y	C	M	É	R	D	O	A	V	É
E	G	O	Ó	M	J	A	S	W		J	É	J
B	E	P	T	Á	L	R	S	A	B	U	Á	R
I	L	E	U	K	É	T	C	S	O	K	I	S
J	S	P	A	P	R	I	K	A	Z	B	N	Ű
Á	D	E	C	I	T	R	O	M	T	A	V	J
V	A	N	I	L	I	Á	S	C	U	K	O	R

.....

5. FERDINÁND

..... / 8 pont

A/ VÁLASZOLJATOK A SÜTEMÉNY EREDETÉVEL KAPCSOLATOS KÉRDÉSEKRE!

- Ki hozta a ferdinánd receptjét Karcagra?

.....

- Mikor, milyen alkalommal ehettek először Karcagon ferdinándot?

.....

.....

- Honnan kaphatta a nevét?

.....

.....

B/ A RECEPTRŐL....

- Milyen vastagra kel a tésztát kinyújtani?

.....

- Hogyan kell keleszteni a tésztát, és mikor?

.....

- Sütés közben mit kell még hozzáadni?

.....

- Mi nem szerepel az eredeti recept leírásában?

.....

6. LÁNGOS

Egészítsétek ki a lángos készítéséről szóló feljegyzést!

..... / 12 pont

A lángos kezdetben atésztaből kikapart, vagy a tésztából lecsípett darabjából készült. Kezdetben kemencében sütötték, később serpenyőben, amibet vagyt tettek.

A lángos egyszerű alapanyagokból áll, azonban minősége nagyban múlik az alapanyagok minőségén és a készítés folyamatán. A tökéletes lángos vastagságú, nem túl olajos, roppanós, de belül Alapanyagai: a,,,

KREATÍV FELADAT

..... / 15 pont

Állítsátok össze egy karcagi hagyományos lakodalmas ebéd étlapját, menükártyáját!

vagy

Készítsetek egy esküvői meghívót az 5. feladatban már említett esküvőre!

3. FORDULÓ
KERESZTREJTVÉNY MEGHATÁROZÁSAI

5-6. évfolyam

2025.

1. A „C” betűt formáló pozsonyi kifli egyik tölteléke
2. Erre az alkalomra készül az ablakos kalács
3. Ilyen deszkán kell sodorni a csigatésztát
4. Erre tekerik fel a kürtőskalács tésztáját
5. Sütőporhoz hasonló adalékanyag
6. Így is nevezik a csíramálét
7. Reszelt tészta
8. Az élesztős kuglóf alapanyagait dagasztással, a sütőporosét-sel dolgozzák össze
9. Az öregtészta vagy hamarkovász másik neve
10. Burgonyából, kukorica-vagy árpalisztból készített galuskaszerű sós étel

megfejtés: hungarikum torta